

18. 4. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obchází nás strašidlo rekodifikace?

Každá změna právních předpisů je vždy spojena s očekáváním a jistou mírou nervozity. Naplní se záměry jejich tvůrců a bude praxí přijata, nebo její aplikace vyvolá řetězovou reakci dalších změn a úprav? Je v této podobě nezbytná či vhodná? Přináší odpověď na současné problémy teorie a praxe v dané oblasti práva?

▣ ▣ ▣ **HOLEC, ZUSKA
& PARTNEŘI**

ADVOKÁTI | ATTORNEYS | RECHTSANWÄLTE

Tyto otázky si nepochybně klade každý z nás v souvislosti s pomalu se blížícím datem nabytí účinnosti právních předpisů, jejichž přijetí představuje završení současné etapy procesu rekodifikace soukromého práva u nás.

Již několik měsíců jsme svědky doslova závodu nejrůznějších vzdělávacích agentur, které prakticky denně chrlí pozvánky na semináře a workshopy s tématem nového občanského zákoníku a dalších předpisů s podtextem blížící se „revoluce“ v právním řádu, stejně tak se množí články autorů publikujících na dané téma. Samotný obsah těchto aktivit je přitom značně rozdílný, od strohého opisování jednotlivých ustanovení předpisů, v lepším případě pasáží důvodových zpráv k nim, až po seriózní vědecká díla renomovaných autorů jdoucí až do detailu úpravy dílčích otázek v kontextu s historickou a současnou domácí i zahraniční právní úpravou.

Při hodnocení nové právní úpravy zaznívají hlasy pochvalné, oceňující jejího nového ducha a filosofii, komplexnost přijatého občanského kodexu a jeho eurokonformní charakter. Zaznívají však i hlasy opačné s kritikou jisté zbytečné archaičnosti jazyka, nesystematičnosti úpravy některých právních institutů a nejednoznačnosti jejich aplikace; tyto hlasy konečně volají i o odložení účinnosti předmětných právních předpisů mj. s odvoláním na potřebu větší přípravy veřejnosti na nové prostředí v oblasti soukromého práva. Řečeno slovy doby již dávno minulé, Českou republiku obchází strašidlo rekodifikace.

Ve snaze vyrovnat se definitivně s minulostí, odstranit prvky překonaného pojetí soukromého práva v předrevoluční éře a nastolit moderní právní principy zasazené do evropského kontextu jsme přijali koncepci komplexního civilního kodexu ruku v ruce provázenou dekodifikací práva obchodního a opuštěním duality právních vztahů, odlišujících podnikání (obchod) od ostatních činností.

Nezapomínáme však někdy tak trochu na člověka samotného? Atmosféra kolem nové právní úpravy někdy vyvolává dojem, že pokud člověk neabsolvuje desítky školení, nebude snad schopen po 1. 1. 2014 jít bez úhony ani nakoupit. A to nemluvě o podnikateli, který se neobejde bez armády poradců, jinak musí svůj podnik, tedy po novu „závod“, raději zavřít. Této atmosféře poněkud nahrává i skutečnost, že namísto toho, aby přechod na novou právní úpravu byl upraven jasně a srozumitelně pro každého, přináší již na samém počátku problémy.

Vezměme si jako malý příklad přechodná ustanovení z.č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích

(„ZOK“), který se po 1. 1. 2014 stane po zrušení obchodního zákoníku základem tzv. korporátního práva, a bylo by tedy přinejmenším dobré, aby majitelé obchodních společností a členové jejich statutárních orgánů jasně věděli, co je po 1.1.2014 čeká. Právní předpisy by měly být psány tak, aby jim ten, kdo je povinen se jimi řídit, rozuměl. Pokud si však citovaná přechodná ustanovení osvícený zájemce přečte, nemůže z nich konkrétní postup a jeho dopady ani dovodit.

Podle § 777 ZOK se dnem účinnosti tohoto zákona (tedy k 1. 1. 2014) zrušují ujednání zakladatelských dokumentů (společenských smluv, stanov apod.), která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona. ZOK však na žádném místě nespecifikuje, která jeho ustanovení mají donucující povahu. Všeobecně bude třeba za donucující ustanovení ve vnitrostátním[1] soukromém právu považovat tzv. kogentní ustanovení (*dnes půjde vesměs o případy neuvedené v § 263 obchodního zákoníku*), ovšem rozlišování mezi kogentními a dispozitivními ustanoveními zákona nacházelo alespoň v dosavadním obchodním zákoníku praktický význam pouze v oblasti obchodně závazkového práva (*stávající část třetí obchodního zákoníku*), nikoliv však již v oblasti úpravy obchodních společností a družstev (*stávající část druhá obchodního zákoníku*), kde meze svobody odlišné či rozšiřující úpravy ve společenské smlouvě či stanovách jsou celkem striktně vymezeny. Obchodní korporace mají dále povinnost přizpůsobit do 30. 6. 2014 tyto dokumenty úpravě tohoto zákona a doručit je do sbírky listin pod sankcí potenciálního zrušení korporace soudem. A konečně obchodní korporace (existující před 1. 1. 2014) mají možnost změnou svých společenských smluv do 2 let ode dne účinnosti ZOK (tedy do 31. 12. 2015) podřídit se tomuto zákonu (ZOK) jako celku.

Dovolíme si tvrdit, že přes jistě dobrý úmysl upravit přechod na nové korporátní právo jednoduše a srozumitelně, běžný, byť vzdělaný smrtelník neví, co má po 1. 1. 2014 vlastně dělat. Pokud se vůbec dopracuje k poznání, co jsou donucující ustanovení zákona, nebude mít jednoduché posoudit, jaký dopad mají na zakladatelské dokumenty konkrétní obchodní společnosti / korporace. Ani v důvodové zprávě k ZOK nenajde vysvětlení, neboť ta pouze deklaruje, že základní tezí přechodných ustanovení ZOK je, že účinností zákona pozbývají platnosti všechna pravidla, která odporují kogentním ustanovením tohoto zákona. Pokud tedy důvodová zpráva staví zcela na roveň ustanovení donucující a kogentní povahy, avšak bez bližšího kontextu, pak tato zdánlivě malá nepřesnost jen drobně zkomplikuje samotný problém zásadního charakteru, jak má jednatel společnosti či společník vůbec takové ustanovení v zákoně identifikovat a zjistit, která pasáž či ustanovení společenské smlouvy pozbylo platnosti. Nemluvě o tom, co pak má být předmětem povinného přizpůsobení zakladatelských listin „úpravě ZOK“ ve lhůtě 6 měsíců (do 30. 6. 2014) a už vůbec nemluvě o tom, co bude pak znamenat „podřízení se zákonu jako celku“ do 2 let?

Představuje tato koncepce zavedení trvalé duality obchodních společností / korporací, a to podle toho, zda se podřídí zákonu „jako celku“ či nikoli? A pokud se obchodní korporace ZOK jako celku nepodřídí, jaké to bude mít konkrétní dopady na jejich praktické fungování, když podle § 775 ZOK se práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti (tedy po 1. 1. 2014) řídí tímto zákonem?

Smyslem tohoto našeho úvodního zamyšlení není poskytnout odpověď na výše naznačené otázky (jimi se budeme samozřejmě zabývat postupně v rámci následných publikací na daná témata), ale uvádíme je jako příklad toho, kdy zásadní změny právního řádu jsou od samého počátku a v samé podstatě věci zahaleny jistou dávkou tajemství; přitom však nepředpokládáme, že by to byl umělecký záměr zákonodárce.

Naše kancelář se přímo neúčastnila vlastních rekodifikačních prací, proto není naší ambicí publikovat na dané téma „očima tvůrce“, a právní předpisy, jimiž se budeme zabývat, hodnotit. To ponecháme povolanějším autorům. Naším cílem je podívat se na novou právní úpravu očima klienta, který je povinen se právní úpravou řídit, a poskytnout praktické pohledy na řadu vybraných témat v oblasti soukromého práva se zaměřením na podnikatelský sektor a na některé úseky sektoru veřejného tam, kde se jej nová právní úprava dotkne. Věříme, že tím přispějeme do aktuální odborné

diskuse.

JUDr. Pavel Holec,
partner a advokát

JUDr. Karel Zuska,
partner a advokát

[HOLEC, ZUSKA & Partneri advokáti](#)

Palác Anděl
Radlická 1c/3185
150 00 Praha 5

Tel.: +420 296 325 235

Fax: +420 296 325 240

e-mail: recepce@holec-advokati.cz

[1] Výraz „donucující“ (nebo též „imperativní“ či „nutně použitelná“) ustanovení se nezřídka objevuje i v předpisech mezinárodního práva soukromého – srov. např. § 3 či § 25 zákona 91/2012 Sb. a odkaz na „nutně použitelná ustanovení právních předpisů“ - obvykle pak v návaznosti na případnou aplikaci tzv. výhrady veřejného pořádku; půjde ovšem zpravidla o ustanovení obsažená v předpisech administrativní povahy (jako příklad se obvykle uvádí předpisy devizové nebo měnové, předpisy obsahující regulaci vývozu či dovozu, předpisy obsahující regulaci soutěžního chování, vývozu kulturních památek ap), tedy předpisech veřejného práva.

Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)